

Ontdek méér klassiek op orkest.nl

Beethovens Pianoconcert nr. 3 met Nikola Meeuwsen

Nikola Meeuwsen, winnaar van de prestigieuze Koningin Elisabethwedstrijd voor piano, speelt Beethovens Derde pianoconcert met het Nederlands Philharmonisch. Daarnaast hoor je de *Achtste symfonie* van Dvořák die vol zit met positieve energie.

za 13 juni, 20:15
zo 14 juni, 20:15
Het Concertgebouw
di 16 juni, 20:15
TivoliVredenburg

Nederlands Philharmonisch
Martin Rajna, dirigent
Nikola Meeuwsen, piano

Geniet ook van het Nederlands Philharmonisch in seizoen 26-27

Smaakte dit concert naar meer? Vanaf 1 juni kun je kaarten bestellen voor een gevarieerd seizoen vol prachtige concerten van het Nederlands Philharmonisch & Nederlands Kamerorkest. Bekijk alle concerten van seizoen nu al op orkest.nl.

N NEDERLANDS **40**
jaar
PHILHARMONISCH

Sjostakovitsj
Vioolconcert nr. 2

Rachmaninoff
Symfonische dansen

LORENZO VIOTTI
dirigent

PATRICIA viool
KOPATCHINSKAJA

Yakult

orkest.nl

PROGRAMMA

Johan Sebastian Bach (1685 - 1750)
Chaconne uit 'Partita nr. 2 in d klein,
BWV 1004' (1720) *arr. Hideo Saito*

Dmitri Sjostakovitsj (1906 - 1975)
Vioolconcert nr. 2 in cis, op. 129 (1967)

Moderato
Adagio
Adagio - allegro

Pauze

Sergej Rachmaninoff (1873 - 1943)
Symfonische dansen, op. 45 (1940)

Non allegro – Lento – Tempo I
Andante con moto (Tempo di valse)
Lento assai – Allegro vivace

NEDERLANDS PHILHARMONISCH

Lorenzo Viotti, dirigent
Patricia Kopatchinskaja, viool

vr 29 mei, 20:15
TivoliVredenburg
za 30 mei, 20:15
zo 31 mei, 14:15
Het Concertgebouw

Duur concert: ca. 110 minuten

VOORPROGRAMMA

Presentator Marije Bosnak
leidt het programma in.
za 30 mei, 19:40 - 20:00
zo 31 mei, 13:40 - 14:00
in de Spiegelzaal

Rachmaninoffs zwanenzang

Voormalig chef-dirigent Lorenzo Viotti keert terug bij het Nederlands Philharmonisch Orkest met twee Russische meesterwerken: het donkere *Tweede violconcert* van Sjostakovitsj en de contrastrijke *Symfonische dansen* van Rachmaninoff. Solist is de befaamde Moldavische violiste Patricia Kopatchinskaja, die haar debuut maakt bij het orkest. Het programma opent met een orkestbewerking van Bachs wereldberoemde *Chaconne*.

Bachs Chaconne voor orkest

Johann Sebastian Bachs *Chaconne* is een ongekend meesterwerk, bewonderd, gevreesd en grondig bestudeerd door iedere zichzelf serieus nemende violist. Het is het laatste deel van de *Tweede partita in d klein*, BWV 1004, die op haar beurt onderdeel is van Bachs indrukwekkende verzameling van drie sonates en drie partita's, BWV 1001-1006 voor violsolo. Bach schreef deze solostukken waarschijnlijk rond 1720, toen hij werkzaam was aan het hof van prins Leopold van Köthen. Hoewel hij niet de eerste componist was die zulke uitdagende vioolmuziek schreef, behoren zijn sonates en partita's tot de absolute top van het klassieke vioolrepertoire. Het fundament van de *Chaconne* bestaat uit een relatief simpel motief van vier dalende noten, in de eerste maten verstoppt in de basnoten van de indrukwekkende akkoorden. Dit motief vormt de basis voor maar liefst 64 variaties, waarin Bach alle technische mogelijkheden van de viool benut. Er bestaan talloze arrangementen van de *Chaconne*, onder andere van Johannes Brahms voor piano linkerhand, maar bijvoorbeeld ook voor blaasinstrumenten, kleine ensembles en symfonie-orkesten. Vandaag klinkt de orkestbewerking van de vermaarde Japanse muziekpedagoog, dirigent en cellist Hideo Saito (1902-1974). Vermoedelijk maakte hij dit arrangement voor een tournee van zijn studentenorkest van de door hem opgerichte Toho Gakuen School of Music in Tokio.

Verjaardagscadeau voor David Oistrach

De Russische componist Dmitri Sjostakovitsj, vooral bekend dankzij zijn indrukwekkende symfonieën en strijkkwartetten, schreef in totaal twee violconcerten, beide opgedragen aan zijn goede vriend, de legendarische violist David Oistrach (1908-1974). Het *Eerste violconcert*

voltooide hij in 1948, maar door de stalinistische repressie durfde hij het nog niet te publiceren en verborg hij de partituur in een bureaula. Pas tweeënhalve jaar na de dood van Josef Stalin gaf David Oistrach op 29 oktober 1955 in Leningrad (sinds 1991 weer Sint-Petersburg) de eerste uitvoering van het vioolconcert. Tien jaar later, in 1967, volgde het *Tweede vioolconcert*. In die tussenliggende jaren was de wereld ingrijpend veranderd en Sjostakovitsj zelf ook. De politieke dreiging was aanzienlijk verminderd, maar het leven was zwaar: zijn gezondheid was aangetast, vrienden waren gestorven, de toon van zijn muziek was stiller en ingetogener geworden. Het *Tweede vioolconcert* was bedoeld als verjaardagscadeau voor Oistrachs zestigste verjaardag, maar de verstrooide componist had zich een jaar vergist: Oistrach was in 1908 geboren, niet in 1907. Als eerherstel schreef Sjostakovitsj het jaar daarop zijn enige *Vioolsonate* voor hem. ‘Heel langzaam, met moeite, pers ik het er noot voor noot uit’, schreef hij aan zijn vriend en vertrouweling Isaac Glikman (1911-2003) terwijl hij aan het *Tweede vioolconcert* werkte. Vijf weken later was het af. ‘Ik heb het nieuwe vioolconcert voltooid’, schreef hij daarna aan Oistrach. ‘Ik heb het met jou in gedachten geschreven (...). Als het concert je niet tegenstaat, zou me dat zeer gelukkig maken. En als jij het zou spelen — daarvoor schieten woorden tekort.’ De première vond plaats in Moskou op 26 september 1967, uiteraard met Oistrach als solist.

Sjostakovitsj’ *Tweede vioolconcert* is een donker, introvert werk. De solist is vrijwel onafgebroken aan het woord, in een voortdurend wisselend gesprek met verschillende solisten en instrumentgroepen uit het orkest. Het concert telt drie delen, elk met een uitgebreide solocadens. Het eerste deel opent met een sombere baslijn in de lage strijkers, met daarboven een lange klagende vioolsolo. Een lichter thema wordt geïntroduceerd door de piccolo en al snel overgenomen door de hoorn, waarna solist en houtblazers met elkaar in gesprek gaan. Na de indringende cadens volgen nog desolate vioolsolo’s en wat opgewektere, ritmische passages, tot het deel vrij plotseling eindigt. Het tweede deel is een duister adagio waarin de soloviool op de laagste snaar begint, al snel vergezeld door de eerste fluit in een heel andere kleur, en daarna overgenomen door de eerste klarinet en de eerste hoorn. Vlak voor de cadens zwelt het orkest aan om dan plotseling te verstommen, waarna

solist en pauken alleen achterblijven. Daarna volgt een spannend gesprek tussen solist en strijkers, met tot besluit een stralende hoorn-solo die even wat verlichting brengt. Het derde deel opent met felle akkoorden van de solist en een vraag-en-antwoordspel met de gedempte hoorn, totdat het snelle ritme inzet. Na een uitbundig orkest-intermezzo (waarin de solist heel even op adem kan komen) volgt de langste en meest virtuoze solocadens van het concert, die geleidelijk uitmondt in een opzweepende slotpassage.

Rachmaninoffs zwanenzang

De *Symfonische dansen* ontstonden in de zomer van 1940, toen Sergej Rachmaninoff al jaren in New York woonde — ver van het Rusland dat hij na de revolutie van 1917 voorgoed had verlaten. Hij schreef het zowel voor twee piano’s als voor symfonieorkest, bedoeld als showpiece voor het Philadelphia Orchestra en chef-dirigent Eugene Ormandy. Rachmaninoff trok alle registers open: een royale orkestklank met dramatische contrasten en gedurfde klankcombinaties en opvallende solo’s voor onder andere saxofoon, piano, viool, basklarinet en basfagot. Aanvankelijk wilde hij de dansen de titels *Middag*, *Schemering* en *Middernacht* meegeven: symbool voor verschillende fases uit zijn eigen leven.

De drie dansen hebben elk een geheel eigen karakter. Het openingsdeel is gedreven en ritmisch stuwend, met als rustpunten enkele romantische passages voor alleen strijkers en een langgerekte, melancholieke saxofoonsolo. Het tweede deel is een wals — maar dan wel een met Russische diepgang: sluimerend, oplaaiend, en ten slotte wegdeinend in het duister. Het slotdeel is het meest onheilspellend. Na een bezwerend begin klinkt een swingende dans, die na een generale pauze wordt verstoord door het dreigende middeleeuwse dodenmotief *Dies irae*. Toch wordt de dreiging uiteindelijk verdrongen door triomfantelijke, hoopgevende melodieën, geciteerd uit Rachmaninoffs eigen *Vespers*. Een symbolische overwinning van het leven op de dood? Dit was de laatste muziek die Rachmaninoff componeerde. Twee jaar later stierf hij aan kanker, kort voor zijn zeventigste verjaardag.

Tekst: Noortje Zanen

Lorenzo Viotti, vaste gastdirigent

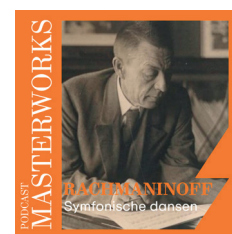
Lorenzo Viotti is vaste gastdirigent van het Nederlands Philharmonisch. Viotti studeerde piano, zang en slagwerk in Lyon. Daarna koos hij, net als zijn vader Marcello Viotti, voor het dirigentschap. Hij volgde lessen in dirigeren bij Georg Mark in Wenen en Nicolás Pasquet in Weimar, en dirigeerde gerenommeerde orkesten, waaronder de Münchner Philharmoniker, Wiener Symphoniker, Berliner Philharmoniker, Filarmonica della Scala en natuurlijk het Nederlands Philharmonisch, in Het Concertgebouw en bij De Nationale Opera.a. Ook dirigeerde hij bij andere internationale operahuizen zoals The Metropolitan Opera en de Wiener Staatsoper. In 2024 ging Viotti als een van de jongste dirigenten ooit op tour met de Wiener Philharmoniker. Vanaf seizoen 2026-2027 gaat hij als chef-dirigent aan de slag bij het Tokyo Symphony Orchestra. En vanaf 2028 is Viotti muzikaal directeur (musical director) van het Zurich Opera House, een van de beste operahuizen ter wereld. Hij volgt daar de Italiaanse dirigent Gianandrea Noseda op.

Patricia Kopatchinskaja, viool

Met een unieke mix van diepgang, scherpzinnigheid en humor brengt Patricia Kopatchinskaja een onnavolgbare theatraliteit in haar muziek. The New York Times omschreef haar als een artiest “van zeldzame expressieve energie en ontwapenende informaliteit, van eigenzinnigheid en theatrale ambitie”. In alles wat ze doet weet ze de kern van een werk bloot te leggen — of het nu gaat om een verrassend eigenzinnige interpretatie van een klassieker uit het vioolrepertoire, of om een origineel, door haarzelf vormgegeven project als experimenteel dramaturg. Kopatchinskaja is een onvermoeibare vernieuwer die floreert bij muzikale experimenten en hedendaagse muziek beschouwt als haar levensader. Haar grootste focus ligt op muziek uit de 20e en 21e eeuw en op intensieve samenwerkingen met levende componisten, onder wie Francisco Coll, Luca Francesconi, Michael Hersch, Márton Illés, György Kurtág, Esa-Pekka Salonen, Aureliano Cattaneo en Stefano Gervasoni — en vele anderen.

Nederlands Philharmonisch

Het Nederlands Philharmonisch is als vaste partner van De Nationale Opera hét operaorkest van Nederland. Daarnaast heeft het orkest een eigen concertserie in Het Concertgebouw en is het op podia ver buiten Nederland te beluisteren, van Rotterdam tot Wenen en Parijs. Naast het grote repertoire van Wagner, Strauss, Mahler en Stravinsky speelt het Nederlands Philharmonisch ook regelmatig wereldpremières van hedendaagse componisten: Nederlandse maar ook internationale opdrachtwerken. Tussen 2021 en 2025 speelde het orkest succesvolle concerten met de veelbesproken en briljante Lorenzo Viotti als chef-dirigent. In dit jubileumseizoen – het orkest bestaat veertig jaar! – keert hij terug als gast met meesterwerken als Mahlers magistrale *Symfonie nr. 2*. We verwelkomen topsolisten als Patricia Kopatchinskaja en Isabelle Faust, maar ook meesterdirigenten als Sir Mark Elder en Dima Slobodeniuk en natuurlijk onze eredirigent Hartmut Haenchen. Hiernaast geven we ook ruim baan aan de jongere generatie: solisten als Nikola Meeuwssen, Timothy Ridout, Ivan Karizna en dirigenten als Eva Ollikainen, Pierre Bleuse en Aziz Shokhakimov.

Masterworks over Rachmaninoffs Symfonische dansen

In de podcast Masterworks bespreekt Botte Jellema met musicoloog Kees Wisse per aflevering één groot muziekwerk uit de klassieke muziek. In deze Masterworks is dat Rachmaninoffs *Symfonische dansen*. De aflevering is te beluisteren in diverse podcast-apps of via orkest.nl/symfonischedansen.

Schrijf je in voor onze nieuwsbrief

Altijd weten wat er speelt? Schrijf je in voor de nieuwsbrief van het Nederlands Kamerorkest en het Nederlands Philharmonisch. Hoor als eerste over concerttips, achtergrondinterviews, speciale producties en nieuwe concerten. Scan de QR-code om je aan te melden.